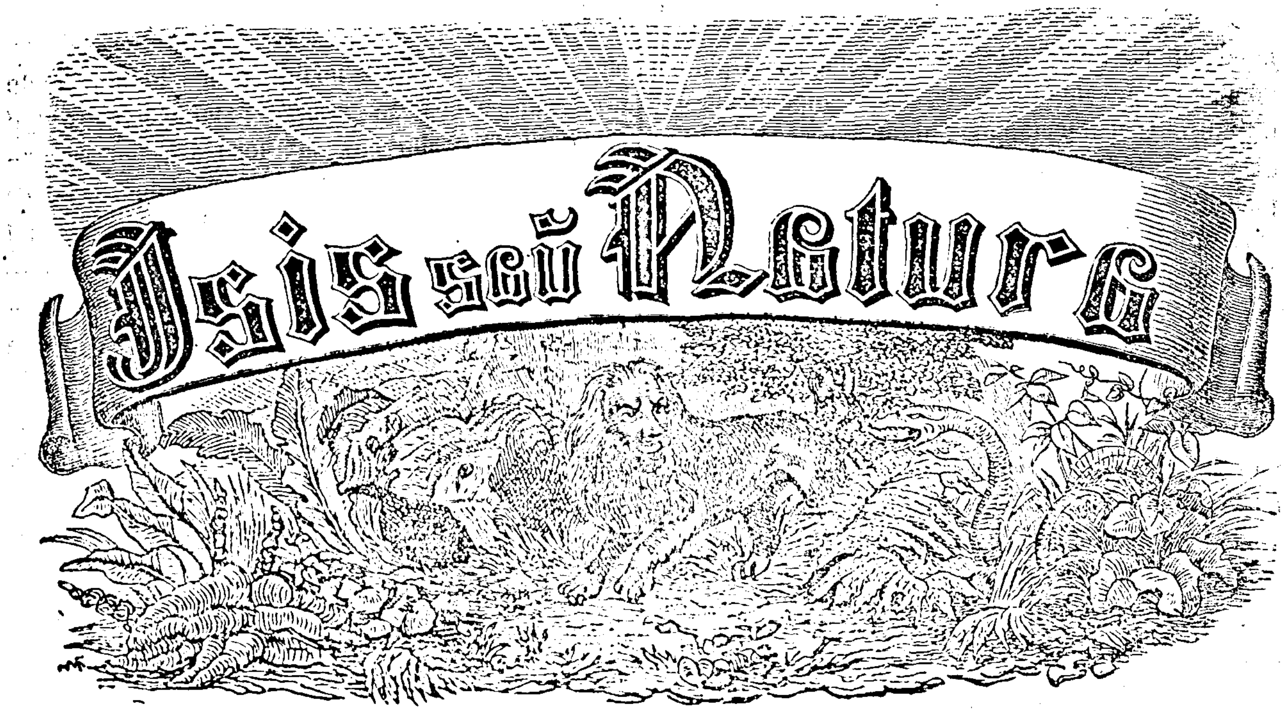

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDІРЕА ШТІІНЦЕЛОРȢ̆ NАТȢРАЛЕ ШІ ESАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ.

Редіџеатȣ̆
de
PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 16. (Anȣлȣ̆ алȣ̆ dȣоілеа) Бȣкȣрешті Април̇іе 22, 1857.

Коnрindереа. Мърг anі saŭ Coralle. Телеграфȣлȣ̆ електрікȣ̆ Атлантікȣ̆. Комȣнікаціȣnі̆ штііnціфіче мічі.

Мъrgeanĭ saŭ Coralle.

Кîtȣ̆ de infinitȣ̆ sъ fie варіetatea формелорȣ̆ fiinцелорȣ̆ animaлe че trъeskȣ̆ пе ȣskatȣ̆, totȣ̆ e мікъ пе лîngъ infinitatea формелорȣ̆ animaлe че trъeskȣ̆ în маре; аколо гъsimȣ̆ împреȣnate amîndȣоъ estремітъціле Natȣреi, адекъ nemърџinitȣлȣ̆ în мъріme кȣ nemърџinitȣлȣ̆ în мікшоріme.

Ȣнеле dintре ачесте animaлe очеаnіче, ворȣ̆ fi обіектȣлȣ̆ stȣdiei noastре de astъzĭ.

Ачестȣ̆ очеаnȣ̆ маре, репресentatȣлȣ̆ infinitȣлȣі, копрinde în sînȣлȣ̆ sъȣ̆ infinite варіаціȣnĭ de fiinџe animaлe din toatъ skaра креаціȣnei, adікъ de ла челȣ̆ maĭ маре пînъ ла челȣ̆ maĭ мікȣ̆.— Челȣ̆ maĭ маре animaлȣ̆ че se aфлъ în маре, este *Балепа* (кitȣлȣ̆, кȣ мъріmea sa de 80 пічіоаре ші maĭ віне); апоĭ лîngъ ачестȣ̆ колоsȣ̆, копрinde мареа ші пе челе maĭ мічĭ animaлe мікроskопіче (каре nȣmaĭ кȣ мікроskопȣлȣ̆ notȣ̆ fi въzȣte).

În ачеastъ рамȣръ interesantъ a штііnцеi fiinцелорȣ̆ мікроskопіче апоasе, ne a лȣminatȣ̆ bestitȣлȣ̆ natȣралistȣ̆ *Еренбергȣ̆* din Берлin; елȣ̆ a fostȣ̆ ȣnȣ̆ алȣ̆ dȣоілеа *Колȣмбȣ̆* пentрȣ ачеastъ лȣme nȣоъ невъzȣtъ пînъ акȣмȣ̆.— Sъ ne înкinȣimȣ̆ nȣmaĭ мікшоріmea ачесторȣ̆ animaлe ші nesпȣsa іmmȣлціре а лорȣ̆! Sîntȣ̆ ȣнеле dintр'înseлe каре trъeskȣ̆ *міліоане* întр'o пікътȣръ de апъ. Dар o переке de ачесте animaлe infȣzорії (de џенȣлȣ̆ *Baccilaria*), продȣче în 24 de оре maĭ мȣлці indiвizĭ, de кîtȣ̆ a продȣсȣ̆ Adamȣ̆ ші Ева кȣ тоці ȣрмашії лорȣ̆, adікъ maĭ мȣлtȣ̆ de кîtȣ̆ тоці oa-

menіĭ че аŭ тръіtŭ ші тръеskȣ акȣмŭ!— Прінtр'о комбінаціȣне întpe ачеste доъ dірекціȣnі але infinitȣлȣĭ (în мікшоріме ші în нȣмърŭ) s'а продȣсŭ резȣлtatȣлŭ некрезȣtŭ ші челŭ маĭ admіравілŭ.

Чіне s'арŭ fi rîndіtŭ, къ din niште корпȣрĭ аша de мічĭ, съ se поатъ фаче вр'ȣнŭ лȣкрȣ маре? Dар *Еренбергŭ* ші Алексаndрȣ de *Ȣмболdŭ* аŭ арътаtŭ къ чеа маĭ маре парте а insȣлелорŭ din очеанȣлŭ челŭ маре, каре формеазъ о deoсебітъ парте а пъмîntȣлȣĭ (Полinezia), sîntŭ fъкȣte нȣмаĭ din цестеле ачеstорŭ мічĭ animaле, афлîndȣ-se în stape de asfiksie. Кîте біліоане, тріліоане ші natраліоане dintpe dîнселе тревȣе съ se fi adȣнаtŭ пînъ съ se формеze miiле de insȣле din Полinezia, спре а пȣтеа съ se înалцъ din adîнчimea очеанȣлȣĭ ші съ акопере о маре парте а ачестеĭ търĭ, прекȣмŭ о веdemŭ!— Тоаte insȣлеле ші мȣнціĭ de tібішірŭ (кретъ) sîntŭ о компосiціȣне de непȣмеравіле цесте а ачеstорŭ animaле! Съ пȣнемŭ о бȣкатъ мікъ de кретъ în апъ înкълзіtъ чева ла soape, ші песте пȣцінŭ вомŭ ведеа прінtр'ȣнŭ мікроскопŭ бȣнŭ, о лȣме кȣ непȣмероасе animaле infȣsopiĭ мішкîndȣ-se în тоате пърціле! Лȣĭ Еренберг 'ĭ а маĭ веніtŭ ші о алтъ idee ценіалъ; а въпsіtŭ ачеастъ апъ кȣ о колоаре рошіъ, атȣнчĭ дȣпе че animaлеле înвіате бъȣръ (корпȣріле лорŭ fiindŭ foapte stревъзъtoape) s'аŭ desinatŭ în мікроскопŭ формеле stомачелорŭ ші але мацелорŭ ачеstорŭ мічĭ органisме, каре аŭ fostŭ ȣмплȣte de ȣнŭ fȣлідŭ рошȣ, ші аша а възȣtŭ къ аŭ ші еле nіште органе diцестive (de mistȣipе)!

О înпреціȣраре аналогъ ші intepesantъ гъsimŭ ла търцеане (corailles), каре sîntŭ ръмъшіцеле каселорŭ ȣнȣĭ поліпŭ, каре креште în маре, кȣмŭ креште о розъ (trandafірŭ) în гръdінъ. Мȣма ачестȣĭ поліпŭ есе пе fȣndȣлŭ мъріĭ; песте кîтŭ-ва tімпŭ ĭĭ креште пе spate о рамȣръ, аста есте fiїка еĭ; песте кîтŭ-ва tімпŭ, іарŭ пе ачеастъ рамȣръ крескŭ алте рамȣре, астеа sîntŭ непоціĭ еĭ d'о алтъ ценераціȣне; рамȣріле ръмîнŭ тоtŭ d'аȣна ліпіте ȣна de алта ші формîndŭ ка ȣнŭ fелŭ de арборе (копачіŭ) de търцеане. Astŭ-fелŭ креште арборȣлŭ din ценераціȣне în ценераціȣне, пînъ кîndŭ se фаче atîtŭ de маре în кîтŭ ажȣнце ла sȣпрафаца мъріĭ; акȣмŭ арборȣлŭ de търцеанŭ нȣмаĭ поате креште (fiindŭ-къ ачестŭ поліпŭ нȣмаĭ în апъ поате тръі), de ачееа se ȣсȣкъ, ръмîindŭ кȣ dinціĭ аскȣнціĭ афаръ din апъ саŭ чева аскȣнші sȣб sȣпрафаца мъріĭ; ачесте локȣрĭ se кіамъ *бȣнчĭ de търцеане* (*rescifs de corail*) ші sîntŭ челе маĭ перікȣлоасе локȣрĭ în очеанŭ пенtрȣ навіgатoрĭ.— Тоатъ мареа întpe Нȣоа-Оландъ ші Нȣоа-Zеланда sîntŭ ȣмплȣте de mіліоане дȣ асеменеа бȣнчĭ саŭ pesчіве de търцеане каре se întindŭ пînъ ла miĭ de miле.— Кîndŭ se 'нtîмплъ съ stea мȣлці арборĭ de търцеанĭ foapte апроапе ȣнȣлŭ de алтȣлŭ, атȣнчĭ ȣскîndȣ-se, ръмîнŭ ка ȣнŭ локŭ de ръпаосŭ пенtрȣ пасъріле de маре, каре депȣнŭ аколо оȣле лорŭ; тоtŭ ачесте пасърĭ ла tімпȣлŭ ешіреĭ пȣілорŭ, adȣкŭ гръȣнце din континентŭ în чіокȣлŭ лорŭ, sбȣрîndŭ асȣпра очеанȣлȣĭ. Ачесте mіліоане de оаъ, гръȣнцеле ші баліга, кȣ tімпȣ stрікîndȣ-se, se фaкŭ ȣнŭ акоперішŭ de пъмîntŭ poditорŭ каре акопере бȣнчіле търцеанілорŭ fъкîndŭ dintp'înселе nіште *insȣле de търцеанĭ.* Асеменеа insȣле se афлъ în непȣмъратъ мȣлціме în очеанȣлŭ челŭ маре, афлîndȣ-se în клімеле калде.— Есплікаціȣнеа формъреĭ insȣлелорŭ de търцеанŭ ші de кретъ есте ȣна din челе маĭ фрȣмоасе deskoперірĭ але шtіінцелорŭ натȣрале.— Ȣnde авемŭ întp'adевърŭ ȣнŭ спекtаколŭ маĭ цігантікŭ de кîтŭ ачеста?— Ȣnde ni se înфъцішеазъ маĭ біне ка аічĭ înаіnteа окілорŭ nostpiĭ, înгрozіtорȣлŭ пречіпіціŭ алŭ infinitȣлȣĭ în тоате dірекціȣнеле сале, în мъріме, мікшоріме, нȣмърŭ ші tімпŭ?— Іатъ кȣмŭ не лȣмінеазъ шtiінца! Кȣмŭ stȣdiȣлŭ натȣреĭ лърцеште оріzонtȣлŭ ведереĭ noastpe în mistepiile fiінцелорŭ, în мъріmea Ȣніверсȣлȣĭ!

Съ intръмŭ акȣмŭ чева маĭ în амърȣнте, în stȣdiȣлŭ istopieĭ натȣрале а търцеанілорŭ.

Кȣноштінца adевърате натȣрĭ а търцеанілорŭ, dateazъ абіа d'о sȣтъ de анĭ înкоаче; къчĭ натȣралістіĭ de маĭ nainte ле аŭ sokoліtŭ de планте саŭ кеарŭ ші de mineрале, еаръ нȣ de animaле. Казȣа ачестеĭ ероаре ера, fiindŭ-къ търцеаніĭ n'аŭ факȣлтатеа локомоціȣнеĭ (а se mішка din локŭ) ка челе-лалте animaле, чĭ ръмîнŭ ціnтȣіціĭ în fȣndȣлŭ мъреĭ, ȣnde презinтъ nіште форме каре seамънъ кȣ плантеле, прекȣмŭ флорĭ фрȣнзе, арбрічеĭ (тȣфе) ші кеарŭ арборĭ кȣ трȣнкĭ марĭ.

În ȣнеле локȣрĭ ȣnde мȣлцімĭ de корале

saȣ тързеanĭ din цепȣлȣ *anemone* saȣ *actinia*, sîntȣ adȣnate пе fȣndȣлȣ тъpeĭ, formeazъ аколо ка о грънdinъ кȣ о вapietate шi богъцie de fлopĭ din челе maĭ admipaбiле; къчĭ ачeştĭ тързеanĭ seamънъ кȣ fлopĭ колорate кȣ diвepse колорĭ. Dap fȣndȣлȣ тъpeĭ нȣ прezintъ npetȣtindene, ȣnȣ sneкtaколȣ аша de грandiosȣ, чi ȣnde mapea e foapte adînкъ, аколо maĭ nічĭ odатъ нȣ esistъ тързеanĭ, нȣmaĭ пе ла църmȣрĭ шi ȣnde fȣndȣлȣ тъpeĭ e плinȣ de stînчĭ, аколо se desвoaлъ крeштepea тързеanілорȣ, ȣнеле formîndȣ бънчĭ шi insȣле întpeцĭ.

Dap toate ачeste fлopĭ, фрȣnze, tȣfe шi apбopĭ sîntȣ întp'adeвъpȣ animaле eapȣ нȣ плante. Пе кîndȣ tpъeskȣ în апъ, sîntȣ înвeлite к'ȣнȣ înвeлiшȣ цeлatinosȣ (ка de niftie) saȣ к'о пеле de колоаре оакеше saȣ чепȣшiе. Dintp'ачestȣ înвeлiшȣ esȣ animaле пе ȣnite че seamънъ кȣ fлopĭ каре sîntȣ foapte simцitoape; къчĭ ла чеа maĭ mікъ пiпъipe se petpagȣ înanoĭ, îndoindȣ фрȣnzeле ȣнеле пeste алтеле. Аша dap înвeлiшȣлȣ цeлatinosȣ îmпpeȣнъ кȣ ръmȣpiле шi fлopiле, sîntȣ вiĭ; toate ачeste компȣнȣ корпȣлȣ ачestopȣ animaле adȣnate în гpȣпе (гръmezĭ) maĭ mapĭ saȣ maĭ mічĭ.

Fie каре animaлȣ indiвidȣaлȣ (în sine) ape forma ȣнȣĭ чiлindpȣ, ȣнȣĭ пахарȣ, saȣ ȣнȣĭ клопоцелȣ. Паptea de sȣsȣ a ачestȣĭ чiлindpȣ e înкisъ к'ȣнȣ капакȣ, în miжлокȣлȣ кърȣia se aflъ о гаȣръ (papȣ dȣoe); ачeastъ гаȣръ este гȣра animaлȣлȣĭ. (Кîndȣ sîntȣ dȣoe гъȣрĭ, ȣna e гȣръ алта anȣsȣ, adeкъ гаȣра nostepioapъ a канаlȣлȣĭ intestinaлȣ пъ ȣnde esȣ eskpementeле). Împpeцiȣpȣлȣ гȣpeĭ, staȣ fipe лȣнцĭ saȣ skȣpte, ȣнеле aвîndȣ forma de foiце saȣ de браце; ачestea sepвȣ animaлȣлȣĭ ка sъ пpinzъ кȣ dînseле алimenteле saле, каре konsistъ în insekte шi molȣшкi (skoĭчĭ) paчĭ mічĭ ш. ч. л. Пpin гȣръ, алimenteле intpъ în stomaкȣлȣ лорȣ, însъ ȣнеле n'aȣ stomaкȣ, чi пepeцiĭ stomaкȣлȣĭ sîntȣ formaцĭ кeapȣ пpin пелеа корпȣлȣĭ; алтеле aȣ în локȣ de stomaкȣ ȣнȣ sакȣ, каре se deskide пе din afapъ нȣmaĭ кȣ о гаȣръ пpin каре intpъ алimenteле шi esȣ eskpementeле (балiга; ла ачeste animaле гȣра шi anȣsȣ este totȣ ȣna). Ачeastъ opganisaцiȣne foapte simплъ se гъseшte ла ȣнiĭ полiпĭ каре se цinȣ în лакȣpĭ шi pîȣpĭ (Hydra). Dap sîntȣ ȣнеле dintp'ачeste animaле mічĭ каре, пpeкȣmȣ amȣ zisȣ maĭ sȣsȣ, aȣ stomaче шi intestine (maце) ка animaле пepfeкte.

Чea maĭ mape papte a ачestopȣ полiпĭ, skotȣ din нȣtpimintеле каре ле mънînкȣ, ȣнȣ felȣ de sȣбstanцъ корпоасъ каре, кîndȣ se întъpeшte, pъmîne tape ка пеатра шi ачeastъ matepie formeazъ ачeea че нȣmimȣ тързеanĭ saȣ кopaле; каре sîntȣ niшte adeвъpate каse але ȣnopȣ полiпĭ de mape. Пpin anaлisa кimікъ se apatъ, къ sîntȣ компȣse maĭ кȣ seamъ de калкарȣ (варȣ).

Пе sȣпрafaцa tpȣnкiȣpiлорȣ de тързеanȣ se apъtȣ niшte гъȣрĭ simплe saȣ niшte челȣле seтънîndȣ кȣ stелеле; dap sîntȣ шi алте tpȣnкiȣpĭ de кopaле, каре sîntȣ компȣse d'o adȣнътȣpъ de чiлindpi saȣ tȣбĭ, пȣшĭ парaлелȣ ȣнiĭ лîngъ алцiĭ (Tubipore). Кîndȣ полiпȣлȣ tpъeшte, skoate пpintp'ачeste гъȣрĭ, челȣле saȣ чiлindpi, брацеле saле afapъ ка sъ пpinzъ алimenteле saле.

Dap шi modȣлȣ пропагацiȣneĭ ачestopȣ animaле, e foapte кȣpiosȣ. Ла mȣлцĭ полiпĭ esȣ din ȣнеле пърцĭ але корпȣрiлорȣ лорȣ, ка ȣnȣ felȣ de mȣгȣpȣ, (întoкmaĭ ка toamna шi пpimъвара ла apбopĭ); din mȣгȣpiĭ ачeштia se desвoлтȣ ръmȣpĭ каре sîntȣ нȣĭ de полiпȣ. Апоĭ ачeштĭ нȣĭ de полiпĭ нȣ se despaptȣ de пъpiнцiĭ лорȣ, чi pъmînȣ лiпiцĭ de dînшiĭ, în toatъ вiaцa лорȣ. Кȣ кîtȣ ȣnȣ полiпȣ пpodȣче maĭ mȣлтȣ, кȣ atîtȣ se înкonцioapъ de maĭ mȣлте pamȣpe, апоĭ din ачeste pamȣpĭ esȣ алтеле; asta este цeнepaцiȣnea a tpeia шi аша sъ ȣpmeazъ шi кȣ toate цeнepaцiȣniле вiitoape, пînъ кîndȣ în sfîpшitȣ se formeazъ ка ȣnȣ apбopȣ кȣ mȣлте pamifiкaцiȣnĭ, în каре tpȣnкiȣлȣ pепpezintъ полiпȣлȣ челȣ d'întîiȣ, stpъmoшȣлȣ tȣtȣлорȣ ачestopȣ цeнepaцiȣnĭ. Аша dap пȣtemȣ ziче къ полiпȣлȣ поартъ toate цeнepaцiȣniле în sпinapea sa.

Пе кîndȣ ȣnȣ asemenea apбopȣ de полiпĭ pъmîne sȣб апъ, se desвoaлтъ пе dînsȣлȣ totȣ mepeȣ цeнepaцiȣnĭ нȣoe, пînъ кîndȣ ажȣнце ла sȣпрafaцa апеĭ; atȣnчĭ полiпiĭ sȣпepiopĭ че se aflъ afapъ din апъ, mopȣ. Apбopȣлȣ нȣmaĭ кpeшte, пе кîndȣ цeнepaцiȣнеле полiпiлорȣ maĭ infepioape, de вътpîнеце mopȣ ȣna dȣпъ алта; atȣnчĭ pъmîne în mape ȣnȣ apбopȣ de полiпĭ, каре окȣпъ toatъ adînчimea mъpeĭ din fȣndȣ пînъ ла sȣпрafaцa eĭ; апоĭ fiindȣ-къ matepia ачestopȣ apбopĭ de кopaле este foapte tape, de ачeea локȣpiле ȣnde se aflъ asemenea apбopĭ sîntȣ foapte пepi-

кȣлoase пentpȣ пaвigъtopĭ. Кîte коръбiĭ s'aȣ̆ înпекatȣ̆ лa цъpmȣpiле Аȣstpaлiei шi aле Noezeлaндei каpe sîntȣ̆ înконџiȣpate de pesчiбe (шipȣ̆ de stînчĭ) de кopaле!

Пe de aлtъ napte, ачestĭ apбopĭ de кopaле aȣ̆ лȣatȣ̆ napte mape лa fopma aктȣaлъ a sȣnpafeцеĭ пъmîntȣлȣĭ; къчĭ asemenea pesчiбe, fiindȣ̆ foapte tapĭ, npoteџe ȣnеле insȣле snpe a nȣ fi mînkate de вaлȣpiле mъpeĭ, каpe бatȣ̆ neînчetatȣ̆ întp'înseле кȣ o fopцъ mape. Апoĭ asemenea pesчiбe sîntȣ̆ în stape a fopma шi insȣле nȣoe. Adeкъ кȣmȣ̆ amȣ̆ zisȣ̆ maĭ sȣsȣ̆, apбopĭ de mъpџeanĭ sîntȣ̆ adȣnaцĭ în гpȣne potȣnde fopmîndȣ̆ o лinie чipкȣлapъ; кindȣ̆ ачestĭ apбopĭ se ȣsȣкȣ̆, debinȣ̆ ȣnȣ̆ пȣnкtȣ̆ de penaosȣ̆ пentpȣ чete de пaseрĭ de mape каpe netpeкȣ̆ în toatъ biaцa лopȣ̆ пe sȣnpafaцa mъpeĭ шi binȣ̆ în ачeste pesчiбe a denȣnȣ̆ ȣoъле лopȣ̆. Ȣoъле ачestea, каpe sîntȣ̆ denȣse aколо în nenȣmepaбiле кътime, nȣ sîntȣ̆ toate кloчite, чĭ mȣлte se stpiкȣ̆ шi fopmezȣ̆ aколо stpate de o хȣmъ admipaбiлъ пentpȣ agpiкȣлtȣpъ; апoĭ кindȣ̆ bintȣлȣ̆ apȣнкъ пe ачeastъ хȣmъ seminџe de плante, de sine podeskȣ̆ шi aкoпepъ кȣ timпȣлȣ̆ ачeste insȣле кȣ o beџetaцiȣne foapte fpȣmoasъ шi bapiatъ. De ачeea пaвigъtopiĭ aȣ̆ гъsitȣ̆ în oчeania o mȣлцime de insȣле de кopaле, aкoпepite кȣ чea maĭ fpȣmoasъ bepdeaцъ шi кȣ плante de maĭ mȣлte климe, a кърopa seminџe bintȣлȣ̆ ле a adȣnatȣ̆ de npetȣtindenea шi ле a adȣsȣ̆ aколо.

Eatъ чe admipaбiлъ apmonie шi легътȣpĭ intime domneskȣ̆ în toatъ natȣpa. Fopцa кpeatiбъ a opdonatȣ̆ кeapȣ̆ bintȣлȣĭ a kontpiбȣi лa înfpȣmȣseцapea пъmîntȣлȣĭ; bintȣлȣ̆ s'a фъкȣtȣ̆ npoпaгatopȣлȣ̆ плanteлopȣ̆. Кîte гpъdinĭ шi пъdȣpĭ biitoape se npeȣmблъ astȣ̆-feлȣ̆ neste кaneteле noastpe, фъpъ кa noĭ sъ mtimȣ̆ шi sъ simцimȣ̆ чeва!

Sîntȣ̆ aлцĭ noлiпĭ каpe se îmmȣлцeskȣ̆ шi npin oaъ. Лa aлцiĭ s'a гъsitȣ̆ difepinцa sekseлopȣ̆ (noлiпĭ maskȣлĭ mi femeлĭ), каpe лa чeле nȣmite nînъ aкȣmȣ̆, nȣ esistȣ̆. Лa noлiпiĭ каpe nȣnȣ̆ oaъ, s'a гъsitȣ̆ къ ачeste oaъ se aфлъ în niшte îndoitȣpĭ naptiкȣлape aле кopпȣлȣĭ лopȣ̆. Eapȣ̆ aлцĭ noлiпĭ se îmmȣлцeskȣ̆ npin tъepea кopпȣлȣĭ лopȣ̆, în sensȣлȣ̆ лȣnџimeĭ în dȣoe жȣmъtъцĭ. (S. e. лa џenȣлȣ̆ Caryophyllia шi Meandrina).

Maĭ toate ачeste animaле sîntȣ̆ desпoiate de opгaneле simцȣpiлopȣ̆. Nȣmaĭ лa ȣneле s'a oбsepвatȣ̆ ȣpme de okĭ.

Toatъ класа ачestopȣ̆ animaле, кonpinde dȣoe sekцiȣnĭ saȣ̆ гpȣne, ȣneле nȣmite *Anthozoa* fiindȣ̆-къ seamъnȣ̆ кȣ fлopiле шi aлteле nȣmite *Bryozoa*, fiindȣ̆-къ seamъnъ кȣ mȣшkiĭ; чeле d'întiiȣ̆ aȣ̆ nȣmaĭ o гaȣpъ, чeле d'aлȣ̆ doiлea aȣ̆ кîte dȣoe.

Nenȣtîndȣ̆ intpa aiчĭ în deskpiepea nenȣmepoaseлopȣ̆ sneцe de noлiпĭ шi de кopaле, de ачeea amȣ̆ îmфъцiшatȣ̆ aiчĭ nȣmaĭ natpȣ fopme în aлъtȣpateле figȣpĭ; adeкъ: figȣpa 1, penpezintъ *Corallium nobile*, (mъpџeanȣ̆ noбiлe) din каpe se faкȣ̆ mъpџeaneле întpeбȣinцate кa ȣkȣле. Se гъseskȣ̆ în mapea Mediteranъ, лa o adînчime de 6 nînъ лa 60 stînжenĭ. Tpȣnкiȣлȣ̆ каpe ape mȣлte pъmȣpĭ, nȣ ажȣnџe лa o înълцime maĭ mape de kîtȣ̆ d'ȣnȣ̆ niчiopȣ̆ шi ape o гposime d'ȣnȣ̆ цoлȣ̆. Noлiпȣлȣ̆ ачesta, шeade întp'o kasъ poшie, însъ eлȣ̆ e aлбȣ̆, ape kîte ontȣ̆ fipe foioase împpeџiȣpȣлȣ̆ гȣpeĭ шi seamъnъ кȣ o fлoape aлбъ. Dap se гъseskȣ̆ ȣniĭ din ачeшtĭ noлiпĭ шi кȣ kase (кopaле) aлбe. Ачestia sîntȣ̆ npiбiцĭ кȣ niшte noлiпĭ боллавĭ. Kîndȣ̆ ле skoate din mape, sîntȣ̆ aкoпepite k'o stpatъ кopnoasъ poшie, пe ȣpmъ dȣnъ moaptea noлiпȣлȣĭ stpata ачeasta se skoate лesne împpeџiȣpȣлȣ̆ mъpџeaniлopȣ̆ чe se aфлъ în чentpȣлȣ̆ лopȣ̆.

Figȣpa 2, penpezintъ ȣnȣ̆ aлtȣ̆ feлȣ̆ de noбiлĭ mъpџeanĭ.

Figȣpa 3, penpezintъ ȣnȣлȣ̆ din џenȣлȣ̆ nȣmitȣ̆ *Tubipore*.

Figȣpa 4, penpezintъ ȣnȣ̆ aлtȣлȣ̆ foapte mъpitȣ̆ din џenȣлȣ̆ *Madrepore*.

O чipкomstanцъ foapte imnoptantъ în napoptȣлȣ̆ istopieĭ пъmîntȣлȣĭ, s'a deskoпepitȣ̆ npin mъpџeane în zileле noastpe. Adeкъ e шtiȣtȣ̆ къ ачeste animaле кpeskȣ̆ aкȣmȣ̆ nȣmaĭ în naptea oчeanȣлȣĭ, каpe okȣnъ климeле kaлde aле пъmîntȣлȣĭ. De ачeea în mapea Noлapъ шi Atлantiкъ, (în пъpцiле saле кътpe nopdȣ̆), nȣ se гъseskȣ̆ mъpџeane. Апoĭ sъnîndȣ̆ în пъmîntȣ̆ în ȣneле лoкȣpĭ sitȣate în климe foapte peчĭ (s. e. Џepmania, Anглia шi Pȣsia) s'aȣ̆ гъsitȣ̆ în пъmîntȣ̆ stpate de mъpџeanĭ. De ȣnde aȣ̆ benitȣ̆ aколо ачeшtĭ mъpџianĭ? Чe каȣtȣ̆ eле пe ȣskatȣ̆ шi maĭ кȣ seamъ în климeле peчĭ? Aiчĭ n'aвemȣ̆ aлte esnлiкaцiȣnĭ de kîtȣ̆ a ziчe, къ în

локȣріле ачестеа ȣnde е акȣmŭ ȣskatŭ, ера odatъ fȣndȣлŭ mъреĭ шi пе kîndŭ ачесте локȣрĭ аŭ акȣmŭ о климъ tempepatъ, saŭ шi рече, maĭ nainte а авȣtŭ о климъ foapte калдъ. Ипотеzа (sȣпоziџiȣnea) чеа d'întiiŭ пȣ копрinde nічĭ о esaџерaџiȣne, къчĭ Џеолоџia аре mȣлte aprȣmente, каре пробъ къ în mȣлte локȣрĭ ȣnde е акȣmŭ ȣskatŭ, ера odatъ (în епочеле npimitive але esistenџeĭ пъmîntȣлȣĭ) fȣndȣлŭ mъреĭ. Dap кȣmŭ sъ не esплікъmŭ skimвареа климелорŭ про пъmîntŭ? Oаре s'а skimвatŭ d'atȣnчĭ opdinȣлŭ климелорŭ, în kîtŭ ачеле че sîntŭ акȣmŭ речĭ, ераŭ odatъ калде? Ȣniĭ аŭ шi fostŭ de опiniȣnea ачеаsta. Însъ ачеаstъ sȣпоziџiȣne чере ка sъ не imaџinъmŭ, къ d'atȣnчĭ s'а ȣpmatŭ о револȣџiȣне mаре, пȣ пȣmaĭ пе пъmîntȣлŭ nostpȣ, чi în totŭ Ȣniвepsȣлŭ. Dap dакъ арŭ fi аша, треббе ка поziџiȣnea еклiпtічеĭ d'atȣnчĭ, (а soapeлȣĭ кътре пъmîntŭ), sъ se fi skimвatŭ. Asta este о ипотеzъ пȣџinŭ пробабилъ. De ачееа ипотеzа чеа maĭ пробабилъ sпре а не esплiка гъsipea mъpџеапiлорŭ în климеле речĭ este, kîndŭ не адȣчеmŭ aminte къ în пеpioada, kîndŭ ачесте mъpџеапе аŭ тръitŭ, Еȣропа ера о mікъ insȣлъ înконџiȣpатъ d'ȣnŭ очеапŭ imensŭ; апоĭ шtimŭ акȣmŭ къ în toate insȣлеле domneшte о климъ maĭ дȣлче шi maĭ калдъ (клима mapitimъ) de kîtŭ în kontinente mapĭ, de шi amîndȣоъ se afлъ sȣб ачеешĭ лъџime џеографікъ. De ачееа negpeшitŭ къ atȣnчĭ а domnitŭ în Еȣропа, ка insȣлъ, о климъ maĭ дȣлче de kîtŭ акȣmŭ шi de ачееа не esплікъmŭ кȣmŭ а пȣtȣtŭ тръi atȣnчĭ în очеапȣлŭ din Еȣропа, mъpџеапе шi алте asemenea animaле, каре черŭ о климъ din Africa.

Еатъ кȣmŭ ачесте mічĭ insekte аŭ kontpiбȣitŭ пȣ пȣmaĭ а împodobi вestimentеле noastpe, ка skȣле de mъpџеапŭ, чi шi sпiritȣлŭ nostpȣ, кȣ frȣmoase deskoпepipĭ în рaпортȣлŭ шtiinџеĭ челе maĭ frȣmoase, адекъ istopia глобȣлȣĭ nostpȣ!

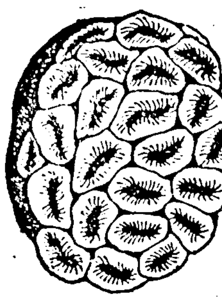
Mъpџеапȣлŭ este întpeбȣinџatŭ dpentŭ skȣлъ, адекъ ка пastȣpĭ, колерете, броше, врачете ш. ч. л. Sîntŭ în ȣпеле тpesaȣpe пȣбліче din Еȣропа нiшtе опере de mъpџеапŭ d'о mъpime estpaopdiпаръ шi fъкȣte кȣ о артъ mipaкȣлоаsъ. Чеа maĭ mаре парtе din mъpџеаniĭ de skȣле, віne din Италiа, ȣnde п'аре ȣпŭ преџŭ аша skȣmпŭ.

În timпȣpiле de maĭ nainte, mъpџеапȣ а жȣкatŭ ȣпŭ ролŭ mаре în Medічinъ, къчĭ sȣб пȣmipea de пȣлбере шi пiкътȣpĭ de корале, s'а вîndȣtŭ niшte remedii к'ȣпŭ преџŭ foapte mаре шi ачеĭ каре ле вiпdеаŭ, претindeаŭ къ ачесте remedii продȣкŭ efekte mapĭ. Întp'adeвърŭ, продȣчеа totŭ d'аȣпа ȣпŭ efektŭ mаре адекъ: а îmбогъџitŭ пе ачееа каре л'а вîndȣtŭ. Алтminтереа mъpџеапŭ п'аре nічĭ ȣпŭ efektŭ medікал. Аналisa кimікъ а арътatŭ къ mъpџеапȣ пȣ е алтŭ niмікŭ de kîtŭ ȣпŭ калкарŭ (tiбiшipŭ) колоратŭ кȣ о колоаре partікȣларъ шi кȣ ȣpme de прiпчiпȣpĭ opганiче. Аша dap вîndŭ чiпе-ва пȣлбере de mъpџеапŭ, este totŭ ȣпа ка kîndŭ арŭ беа пȣлбере de tiбiшipŭ, ва înкъ пiкътȣpiле de mъpџеапŭ, esistaŭ пȣmaĭ în afiшȣpiле шарлatanілорŭ d'atȣnчĭ, еарŭ пȣ în Natȣръ. Акȣmŭ în timпȣpiле noastpe прozaiче, Medічiĭ шtiŭ къ ȣпtȣpa de ȣpsŭ mоptŭ în zioa кȣtаре шi кȣtаре, п'аре алтъ валоаре în medічinъ, ка ȣпtȣpa de rîskъ, тъiatъ în opĭ-че zi; къ « апа de гȣшtерŭ » din лȣпа лȣĭ Maptie, пȣ поate вiпdека гȣшtерȣ maĭ віne de kîtŭ апа гоалъ; къ zъпаdа din Maptie пȣ faче о damъ maĭ frȣmoasъ шi maĭ албъ, de kîtŭ zъпаdа din Dekemвpie, дакъ Natȣpa п'а înzestpat'о « к'о пелiџъ ка zъпаdа шi кȣ бȣzеле ка tpandafipȣ » кȣmŭ zікŭ поеџiĭ. Аша dap шtimŭ шi акȣmŭ къ пȣлбереа de ко-

1

2

3

4

Felȣpimĭ de корале saŭ mъpџеапĭ.

рале нȣ este маĭ бȣнъ de kitȣ пȣлбереа de ti-бiшipȣ шi къ ȣнȣ diamantȣ nisatȣ fъкȣtȣ пȣлбере шi бъȣtȣ кȣ апъ, нȣ face ȣнȣ efektȣ маĭ бȣнȣ de kitȣ кърбȣнï din ватpъ nisaцï шi бъȣцï, кьчï dia-mantȣлȣ нȣ е алtȣ nimikȣ de kitȣ кърбȣне кȣpatȣ. Аша dap s'аȣ dȣsȣ timпiï de аȣрȣ пentpȣ sпiцерï прекȣмȣ ераȣ în sекȣлеле mediane, ȣnde se ziче, къ боала лȣï Papa Urbanulŭ IV, în optȣ zile а kostatȣ 40 mii de галбенï, плata pемediiлорȣ че аȣ плъtitȣ ла sпiцъpie пentpȣ прafȣpï шi пiкъ-tȣpï de diamanцï, каpe mediчï аȣ datȣ ачеstȣï sȣверanȣ. *Cicero* ziче întp'ȣнȣ локȣ «мъ mipȣ кȣмȣ Аȣгȣpiï нȣ pidȣ eï însȣшï, kindȣ zikȣ попȣ-лȣлȣï astȣ-felȣ de басme». Noï пȣtemȣ ziче къ не mipъмȣ кȣмȣ mediчiï каpe аȣ fъкȣtȣ konsȣл-tе пȣmitȣлȣï Papъ, н'аȣ pisȣ eï însȣшï kindȣ аȣ opdonatȣ о astȣ-felȣ de pемedie. Dap fie-ка-pe timпȣ аpe epopiле шi прежȣдекъцiле sале, în политiкъ, în pелiцiȣне шi кеаpȣ în matepia шtiinцелорȣ. А fostȣ ȣнȣ timпȣ kindȣ oameniï шi аȣ imaцinatȣ къ toate metaлеле шi пetpiле пpeчioase каpe ле dopeшte inima omȣлȣï, sintȣ pемediï бȣне пentpȣ dȣpеpï de inimъ, шi аȣ ш'алtе кваlitъцï misteрioase вindекъtoape пentpȣ sȣfepinцеле omȣлȣï! Кеаpȣ шi акȣмȣ аȣ oame-niï astȣ-felȣ de ideï попȣлаpе; прекȣмȣ zikȣ ȣniï чine пъtimeшte de плimȣнï, съ шънiнче плimȣнï de виցеï. În ideea ачеstopȣ oamenï, плъminiï de виցеï мерգȣ dpentȣ ла плimȣniï болnавȣлȣï шi iаȣ локȣлȣ лopȣ. În ideea oameniлopȣ din se-sекȣлiï tpекȣцï; diamantȣлȣ atitȣ dopitȣ de inima omȣлȣï, în бъȣtȣpï, мерցе dpentȣ ла inimъ шi вindекъ patimiле корпоpале. Шtiȣ ȣнȣ omȣ богаtȣ, каpe kind se болнъвise d'о боалъ кȣ кълдȣpъ, н'а кemаtȣ niч'ȣнȣ medikȣ чi лȣase kite-ва mii de галбенï, ле aштернеа în patȣ, se desбръка шi se кълка кȣ пелеа гоалъ пе ачеstȣ aштер-пȣtȣ прeчiosȣ, ръmineа aколо kite-ва ope шi елȣ pretindea къ fъръ кȣръцeniï шi алtе pемediï, кȣpа ачеаsta epa пentpȣ елȣ totȣ d'аȣна infaiлiбiлъ (sigȣ-pъ). Пъкаtȣ къ noï mediчiï нȣ sintem în stape а пpe-skpie ла opï каpe болnавȣ о astȣ-felȣ de pъцetъ необiчнȣitъ. Еatъ къ бътpinȣлȣ filosofȣ Коелеtȣ а авȣtȣ dpentate kindȣ ziчеа. «Нȣ-е вp'о noȣtate sȣб soape; че е акȣмȣ, epa шi алtъ datъ» поа-te sȣб о алtъ fopмъ, dap fȣndȣлȣ este totȣ ачела.

Телеграфȣлȣ електpikȣ sȣбatлantikȣ.

Ȣna din întepпpindepiле modepne челе маĭ цigantiче, este negpeшitȣ телеграфȣлȣ електpiкȣ sȣбmapinȣ, каpe este съ se aшеze sȣб mapea Atлantikъ, spre а пȣне în комȣнiкацiȣне елек-tpiкъ, kontinentȣлȣ нȣоȣ кȣ челȣ векiȣ.— Kindȣ ачеastъ комȣнiкацiȣне se ва aшеza, ва fi кȣ пȣ-tinцъ а tpansmite шtipï impoptante de ла Еȣpо-па (пpin Лondonȣ) ла Амеpiка, întp'о opъ saȣ dȣоъ, în локȣ къ акȣмȣ întpeбȣinцеазъ вапорȣлȣ челȣ маĭ iȣte, timпȣ de 12 пinъ ла 15 zile а adȣче веste de ла Еȣpопа ла Амеpiка. Dap se ва аpъta aiчi о чipкоmstanцъ înкъ маĭ кȣ-pioasъ, adекъ, dȣпъ poziцiȣнеа цеографiкъ, Аме-piка fiindȣ кътpe окчidentȣлȣ (апȣsȣ) Еȣpопеï, de ачееа soapеле se sȣie маĭ tipziȣ песte opi-zontȣ aколо de kitȣ ла noï. Kindȣ în Лondpа este opa 4 dȣпъ amiazъ-zi шi oameniï аȣ tеp-minatȣ tpeбȣpiле лopȣ ла бȣpzъ шi алtе afачеpï але лopȣ, ла New-Jork аȣ opa 9 dimineaцa шi oameniï абiа înчепȣ съ se skoale шi съ iаsъ afаpъ ла tpeбȣpiле лopȣ. Аша dap, о depeшъ телеграфiкъ поpnitъ din Лondon ла opа 4 dȣпъ amiazъ-zi (kindȣ se tepminezȣ лȣкръpiле бȣpzeï) ва sosi ла Амеpiка песte dȣое opе, adекъ ла opa 11 înaintea prinzȣлȣï, dȣпъ opеле de ла New-Jork, шi лopȣ se ва пъреа къ depeшa а ажȣнsȣ кȣ 5 чеаsȣpï пinъ а нȣ плека! Апоï fiindȣ-къ ла opа 12 înчепе бȣpzа aколо, еï se вopȣ folosi кеаpȣ în zioa ачееа de шtipiле ко-мepчiале пpiimite de ла Еȣpопа. Dap о depe-шe плекindȣ de ла New-Jork ла opа 5 dȣпъ amiazъ-zi, ва sosi ла Лondonȣ ла meзȣ-поnцiï шi Еȣpопеenï se вopȣ folosi în zioa а dȣоа de noȣtъцiле пpiimite de ла бȣpzеле Амеpiчеï.

Ачеste pезȣлtate некpezibiле, не пȣнȣ în перsпектiвъ întокmipea ȣнеï комȣнiкацiȣнï елек-tpо-телеграфъ sȣбmapinъ întpe Еȣpопа шi Аме-piка. De ачееа пaptiкȣлаpiï întpепpinzъtopï шi

ші кеарȣ гꙋвернеле s'аȣ intepesatȣ мꙋлтȣ пентрꙋ ачеаstъ кꙋestiꙋne. Чеа dintiiȣ пеvesitate ера d'a алеџе дрꙋмꙋлȣ пе ꙋnde требꙋе съ пꙋie sipma електрікъ de комꙋnікаціꙋne. Пріma idee a fostȣ ка s'o пꙋie maї кътре nopdȣ, intpe nopdꙋлȣ Skoціеі ші алȣ Гроенландеі, къчі аколо мареа devine maї ingꙋstъ ші нꙋ чере о sipmъ neintepꙋптъ de mii de mile џеографіче; къчі intpe ачеste пꙋnkte se aflъ niште insꙋле каре арȣ пꙋtea fi intpeбꙋinцate ка niште staціꙋnі телеграфіче. Dар пе d'алтъ парте аȣ лꙋatȣ in konsidepaціꙋne къ, ачеаsta арȣ чере intpeцinepea de оамені ші de бірꙋрі телеграфіче intp'o клімъ foapte fpigꙋpoaсъ, ꙋnde optȣ лꙋnі de zile пе анȣ, нічі о корабіе нꙋ поате съ se апропіе п'аколо, къчі мареа este кꙋ totꙋлȣ ingieцатъ; пе лінгъ ачеаsta ера ші о маре індоіалъ despre гіецоіі (glacones) imenші de гіацъ, каре плекȣ in toate прімъверіле din мареа поларъ, мергіndȣ кътре сꙋdȣ, dакъ zікȣ ачеste sлоіꙋрі de гіацъ п'арȣ fi рꙋптȣ sipma adese орі ші кіте difікꙋлтъці п'арȣ fi insoцітȣ asemenea репараціꙋні.

Ачеste konsidepaціꙋні аȣ фъкꙋтȣ пе оамені de аȣ пъръsitȣ ideea d'a ашеzа комꙋнікаціꙋнеа електро-телеграфікъ intpe amindꙋoe kontinentele ла локꙋрі atita de fpigꙋpoase ші de neospitaліере ші аȣ хотъpitȣ съ пꙋie sipma електрікъ ла ꙋнȣ локȣ maї mepidionaлȣ in мареа Atlantikъ intpe Ірланda, ші New-Fondland. Dар аічі мареа аре о лъціме maї мꙋлтȣ de 2000 mile џеографіче, ші аȣ черꙋтȣ а stꙋdia in тоатъ ачеаstъ intindepe, fꙋndꙋлȣ мъреі dакъ е фаворабілȣ пентрꙋ пꙋнꙋлȣ sipmeї; къчі fiindȣ аколо вълі ші мꙋнці кꙋ stinчі колцꙋрате negpeшітȣ къ п'арȣ fi пꙋtꙋtȣ ашеzа аколо sipma електрікъ intp'ꙋnȣ modȣ дꙋрабілȣ ші sigꙋрȣ.

Sпре ачеаsta, аȣ tpimisȣ dinadinsȣ о еспедіціꙋне навалъ din Англіа ші Амеріка, каре а esaminatȣ totȣ fꙋndꙋлȣ мъреі Atlantiче in ачеstȣ пасаціȣ. Че лꙋкраре џігантікъ! Pezꙋлtатꙋлȣ а fostȣ къ аȣ deskonepitȣ in пасаціꙋлȣ ачеsta къ fꙋndꙋлȣ мъреі este шеcȣ (планȣ), фъръ нічі о непегꙋлapitate ші este аша de лініштітȣ in кітȣ конхіліїле (skoiчеле) челе maї delikate каре акоперȣ maї totȣ fꙋndꙋлȣ мъреі, ле аȣ skosȣ in intpeцimea лорȣ, neavindȣ нічі о ꙋрмъ de stpiкъчіꙋні, каре провъ къ нічі о кꙋрџере d'апъ нꙋ esistъ пе fꙋndꙋлȣ мъреі.

Dꙋпъ че s'аȣ inkpedinцатȣ de ачеste kondiціꙋnі фаворабіле пентрꙋ пꙋнꙋлȣ sipmeї електріче, а інчепꙋтȣ а прочеdа ла pealizapea ачеstъї проіектȣ маре. Eatъ in че stape se aflъ лꙋкрꙋ акꙋмȣ, дꙋпъ zічереа жꙋрналелорȣ.

Ла Portsmouth корабіа « Agamemnonȣ » ші in New-Jork, корабіа « Niagara » sintȣ destinate а прііmi sipma телеграфꙋлꙋї електрікȣ ші меріteazъ intp'adeвъръ а фаче о візітъ ла stабіліmentꙋлȣ D-лорȣ Glas ші Elliotu la Greenevich sпре а веdеа ачеste sipme. Kindȣ intpъ чіне-ва аколо in кꙋрте, гъсеште in dpeanta ші in stinга дꙋoe гропі potꙋnde zidite, in каре se aflъ sipma ачеаsta, formindȣ maї мꙋлте indoitꙋрі чіркꙋларе. Патрꙋ indoitꙋрі каре s'аȣ гътітȣ пінъ акꙋмȣ, аȣ о лꙋнџіме de 600 mile енглезе. Машінеле інventate intp'adinsȣ пентрꙋ фабрікаціꙋнi ачеsteї sipme, аȣ фъкꙋтȣ posiбілȣ d'a фабріка 100 mile енглезе пе сꙋптъміне. Sipma ачеаsta нꙋ е фъкꙋтъ d'o sinгꙋръ sipmъ, чі de шапте sipme de арамъ. Песте toate ачеste sipme, s'а пꙋsȣ о stpатъ de gutta perca (гꙋmі еластікȣ) песте каре se aflъ о stpатъ de кілці мꙋіаці in пъкꙋръ ші песте dinsa ꙋнȣ інвелішȣ de sipmъ фъкꙋтȣ intp'ꙋnȣ modȣ foapte елегантȣ, компꙋsȣ de 18 stpeangꙋрі de metaлȣ, fie-каре компꙋsȣ de 8 sipme metaліче. Din timпȣ in timпȣ, фаkȣ черкърі електріче ка съ se inkpedinцеzе dакъ sipma este ꙋнȣ бꙋнȣ kondꙋktopȣ пентрꙋ електрічітатеа, каре este чеа d'intiia kondiціꙋне а телеграфꙋлꙋї електрікȣ. Dintp'o sipmъ simплъ d'o лꙋнџіме de 2058 mile, ꙋ торпне maї мꙋлте sipme компꙋse d'o лꙋнџіме кіте ші 429 mile, апоі ші ачеste se indoieskȣ ші продꙋкȣ stpeangꙋрі кіте 10 mile. S'a калкꙋлатȣ къ toate sipmele impreꙋнъ, formezȣ о лꙋнџіме кꙋ каре s'арȣ пꙋтеа інвелі de 16 орі totȣ глобꙋлȣ пъмінteskȣ, saȣ къ арȣ пꙋтеа forma о комꙋнікаціꙋне de ла пъмінтȣ пінъ ла лꙋнъ ші інапоі!

Fieші-каре din нꙋмітеле дꙋoe коръбії ва лꙋа жꙋмътате sipma, ворȣ еші amindꙋoe d'o datъ пінъ ворȣ ажꙋнџе ла ꙋнȣ пꙋнктȣ пе мареа Atlantikъ, ꙋnde е жꙋмътате дрꙋмꙋлȣ de ла Еꙋропа ла Амеріка; аколо ворȣ лега amindꙋoъ жꙋмътъціле ꙋна кꙋ алта ші fieші-каре корабіе ва плека intp'o dipekціꙋне kontpapie ші мергіndȣ, ворȣ лъsa sipma in маре. In орі-че minꙋтȣ 'ші ворȣ da ꙋнꙋ алтꙋіа semne de інцелеџере, къ

întpenpindepea pevшeшte astŭ-felŭ. Fiindŭ-къ fie-каpe коpabie ape sъ faкъ nвmaĭ жвmъtate dpв-mв, de aчeea întp'вnŭ timnŭ de ontŭ ziле, toatъ лвкpapea va fi tepminatъ. În aчestŭ mizлокŭ, пpeквmŭ шi 5 miле denapte de цъpmвpiле Ipлandeĭ, înveлiшвлŭ estepiopŭ va fi de oцeлŭ, къчĭ e de temвtŭ ка sъ nв se npinzъ de ancopa vpe вneĭ коpъbiĭ, fiindŭ-къ aколo mapea nв e adînкъ. Avantaцeлe konstpвкцiвnĭ aчesteĭ sîpme konsistъ: 1-iв, în fлeкsibiлitatea sa чea mape, 2-лea, în вшвpinцa sa, (sîpma ла o лвnцime d'o miлъ, kîntъpeшte nвmaĭ 20 de mъжĭ); кв toate aчestea noate nвpta o гpeвtate de 60 шi 80 mъжĭ 3-лea, în eftinъtatea sa, къчĭ kostъ 100 лibpe stepлinгe nentpв o miлъ.— Пe d'aлtъ napte nв noate fi neгatŭ, къ sistemвлŭ aчesta ape вnŭ de-fektŭ, къ sîpma e npea sвbцipe nentpв o distanцъ aшa de mape. În цenepe nв nвtemŭ шti maĭ nainte difiквлtъцiле чe se vopŭ apъta în вpmъ ла teлeгpafвлŭ eлektpiкŭ. Însъ tpebвe sъ sne-pъmŭ къ toate aчeste difiквлtъцĭ vopŭ fi pidiкate; atвnчĭ, квmŭ amŭ zisŭ, invenцiвnea чea maĭ цi-гantiкъ va fi peaлizatъ în seкoлвлŭ aktвaлŭ; aчeasta va fi вnŭ onŭ каpe va întвneка nъ чeлe шeante mipaквле aле лвmeĭ, aле къpopŭ nвme aŭ pъmasŭ nemвpitoape în antiквitate.

Komвniкaцiвnĭ шtiinцifiчe miчĭ.

Kopъbiĭ sвbmapine.

În Pвsia se faкŭ aквmŭ esnepimente кв коpъbiĭ sвbmapine каpe sîntŭ fъквte astŭ-feliв, къ în лoкŭ sъ nлвteasкъ ne sвnpafaцa mъpeĭ, înoatъ în adînчimea eĭ în kîtŭ ne sвnpafaцa aneĭ nв sъ vede niчĭ o вpmъ de vasŭ. Întp'вnŭ asemenea vasŭ sвbmapinŭ, noate sъ se afлe maĭ mвлцĭ oamenĭ în oape-каpe timnŭ. Mapina împъpъteasкъ Pвseasкъ, faчe aквmŭ esnepi-mente кв asemenea vase sвbmapine a ле întpebвinцa ка vase kanoniepe nentpв a ataкa шi a apde коpъbiĭ de лinie fъpъ ка чeлe atakate sъ шtie de вnde vine ataквлŭ лopŭ; къчĭ inemiквлŭ nв se vede fiindŭ e asквnsŭ în sînвлŭ mъpeĭ. Este învedepatŭ къ daкъ npobлema vaseлopŭ sвbmapine se va pesoлva întp'вnŭ modŭ favopabiлŭ, atвnчĭ nв nвmaĭ кв sistemвлŭ de pesbeлe navaле anoĭ шi toatъ navigaцiвnea va лва o aлtъ desvoлtape; къчĭ atвnчĭ вpaгaneлe nв vopŭ maĭ fi de temвtŭ navigъtopiлopŭ, fiindŭ-къ nв notŭ aжвnцe nînъ în sînвлŭ mъpeĭ, чĭ tвpbвpъ nвmaĭ sвnpafaцa eĭ. Inventatopiĭ aчestopŭ vase în Pвsiea sîntŭ dвoĭ Цepmanĭ anвme Wilhem Bauer шi A. Giebelhausen.

Indвstpia aлвmeteлopŭ.

Aлвmeteлe (kibpitвpĭ), каpe înainte doвъ-zeчĭ de anĭ, nв epaŭ квnosквte niчĭ de квmŭ, a aжвnsŭ în timnвлŭ nostpв a fopma o pamвpъ de indвstpie foapte imnoptantъ, maĭ кв seamъ aквmŭ înfлopeшte aчeastъ indвstpiъ în Aвstpia, вnde se fabpiкъ aлвmete maĭ nentpв toatъ Eвpona anoĭ шi nentpв Amepiкa. În anвлŭ 1849 s'a npodвsŭ în Viena шi Boemia 50 miĭ maжe d'aлвmete. O sinгвpъ fabpiкъ în Boemia, oквnъ 1000 de лвкpъtopĭ шi npodвчe ne anŭ 200,000 квtiĭ, (kîte 5000 întp'o квtie). Aлвmeteлe se faкŭ npin maшine каpe taie în 12 ope 2 miлioane. Dap în toatъ Aвstpia npodвкŭ ne anŭ 50,000 miлioane!

Aiчĭ nвtemŭ vedea квmŭ în seкoлвлŭ nostpв indвstpiaлŭ чeлŭ maĭ miкŭ лвкpв noate sъ devie d'o imnoptanцъ mape; o bвкatъ de лemnŭ, вnŭ kibpitŭ, a devenitŭ o nвtepe soчiaлъ каpe nвtpeшte miĭ de лвкpъtopĭ шi oквnъ miлioane de гaлbenĭ, kanitaлŭ.

Este intepesantŭ a vedea къ înлesnipe d'a npodвчe foкŭ, este konfopmŭ кв гpadвлŭ чiviлizaцiвneĭ aлŭ oamenilopŭ. Пonвлiĭ кв totвлŭ sълbatiчe nв шtiŭ nimiкŭ de foкŭ, niчĭ nв noate a'лŭ npodвчe. Чeĭ înaintaцĭ чeva maĭ bine în stapea soчiaлъ, npodвкŭ foкŭ însъ кв o mape гpeвtate npeквmŭ вniĭ din nonвлĭ semisълbatiчe în Asia, каpe kîndŭ vopŭ sъ anpinzъ foкŭ, fpeкŭ ope întpeцe кв чea maĭ гpeвtate dвoe лemne nînъ se anpindŭ. Dap keapŭ шi naцiвniле чiviлizate aле Eвponeĭ, s'a къznitŭ mвлtŭ кв anpindepea foквлвĭ nînъ de вnъ-zĭ. Sъ ne adвчemŭ aminte kîtŭ de гpeŭ epa nentpв stpъmoшi noшtpi, a anpinde noantea o лвminape npin кpemenĭ, oцeлŭ шi iasкъ шi kîtŭ de вшopŭ este aчeastъ onepaцiвne aквmŭ! Кв dpentŭ кввîntŭ ziчe вnŭ aвtopŭ: înлesnipea d'a faчe лвminъ matepiaлъ, mepцe întp'o npononцiвne кв vъpsapea лвmineĭ mopaлe asвnpa soчietъцeĭ вmanъ.

Tinъpitŭ în Tinoгpafia Koлeцiвлвĭ Sf. Sava.